

NORSKnytt

ISSN 0801 5368

- Reklame - vår tids mest leste litteratur
- Rollespill forebygger mobbing
- «Ideboka mi» - ei bok som gir varig glede
- «Nytt» norskfag om to år - planarbeidet er i gang
- Prosjektarbeid vil stå sentralt i den nye læreplanen
- Seriebøker - spenninglitteratur fra samlebandet
- Ta øvingstimer med ordlista - det lønner seg

- Rollespill hjelper oss til å se flere sider av ei sak
- Norsk - det beste språket for nordmenn
- Dikttoppen - Alfabetdikt
- Magnetorddikt
- Norskkryss 1 - 1995, nynorsk
- Norskkryss 1 - 1995, bokmål
- Tentamen i norsk hovedmål: Ungdomssida i Dagsposten
- Syng og skriv

NORSKNYTT OG NORSKKASSETTENE

gir variasjon og liv til norskundervisninga

KASSETTER:

Norskfagkassett	1:	"Syng og skriv" - m/oppgavehefte	100,-	
Norskfagkassett	2:	"Syng og skriv mer"	100,-	
Norskfagkassett	3:	"Synnøve Solbakken"	Utsolgt	*
Norskfagkassett	4:	"Vi tipper norske ord"	100,-	**
Norskkassett	5:	"Vi tipper grannespråk"	100,-	**
Norskkassett	6:	"Grøss og gru"	100,-	
Norskkassett	7:	"Fortelling om slagbjørnnen Rugg"	100,-	
Norskkassett	8:	"Vi tipper eventyr"	100,-	**
Norskkassett	9:	"Syng og skriv på ny"	100,-	
Norskkassett	10:	"Alle har eit dikt inni seg"	100,-	

Det er utarbeidet oppgaver til stoffet som presenteres på kassettenes.

* Synnøve Solbakken kan bestilles hos Lydbokforlaget A/S, 7084 Melhus.

NORSKFAGET/NORSKNYTT:

Årgang 1989:	"Norskfaget 1/89, 2/89 og 3/89"	200,-	
Årgang 1990:	"Norsknytt 1/90, 2/90 og 3/90"	200,-	**
Årgang 1991:	"Norsknytt 1/91, 2/91 og 3/91"	200,-	
Årgang 1992:	"Norsknytt 1/92, 2/92, 3/92 og 4/92"	200,-	**
Årgang 1993:	"Norsknytt 1/93, 2/93, 3/93 og 4/93"	300,-	
Årgang 1994:	"Norsknytt 1/94, 2/94, 3/94 og 4/94"	300,-	

** JUBILEUMSTILBUD

Norsknytt feiret jubileum i 1994!!

Vårt fantastiske jubileumstilbud gjelder fortsatt:

"VI TIPPER" - (kassett nr 4, 5 og 8)	kun kr 75,-
ÅRGANG 1990 (3 nummer)	kun kr 50,-
ÅRGANG 1992 (4 nummer)	kun kr 75,-

Send bestilling til: **NORSKNYTT**
PB 303
7601 LEVANGER

NORSKnytt

Utgiver: NORSKNYTT ANS

Utgiver til AV-sentralens medlemmer

NORSKNYTT ANS og AV-SENTRALEN

TEKNISK-PEDAGOGISK FELLESTJENESTE, STEINKJER

Redaksjon: NORSK-NYTT, Postboks 1055, Høknas, 7801 NAMSOS

Abonnement: NORSKNYTT v/Bjarne Berre, Postboks 303, 7601 LEVANGER, tlf. 74 08 02 92

Redaktør: Jon Hildrum © Kopiering av stoff som er tilrettelagt for elever, er tillatt.

Abonnement (4 NR. PR. ÅR) KR. 335,- PR. ÅR.

NR 1 - 1995 (64)

FEBRUAR

21. ÅRGANG

Reklame - vår tids mest leste litteratur

Den type litteratur som det leses mest av i dag, er reklame. Det hevder i alle fall bransjens egne folk, og de har sannsynligvis rett. Overalt møter vi reklame, på oppslagstavler, i post-sendinger, i radio, i ukeblad og aviser. (Opptil en tredel av innholdet av aviser og ukeblad kan være reklame.) Likevel er det de store bildemediene som er de virkelig tunge formidle-re av reklame.

Reklame og massemedia hører sammen. Gjennom utspekulerte påvirkningsmidler appelle-rer reklamen til følelsene våre, ikke til fornuften. I boka "Skjermtekster" (U-forlaget 1994) sier Ture Schwebs med adresse til blant annet lærere: "Det er nødvendig å løfte blikket fra papi-ret over til skjermen. Der kan man få øye på interaksjonen mellom flere tegnsystemer: bokstaver pluss lyd pluss bilder. På dette grunnlaget ser vi konturene av et endret kommu-nikasjonsfag."

Med den enorme påvirkningskraft som massemediene har i dag, er det nødvendig at eleve-ne våre får solide kunnskaper om disse mediene og det språket de benytter seg av. Det er god grunn til å anta at de fagplangruppene som 1. mai i år skal legge fram forslag om inn-holdet i fagene i den "nye" skolen, gir mediekunnskap bred plass i norsk og andre fag. (Se også side 4.)

Rollespill mot mobbing

Rollespill har mange positive sider som skolen kan dra nytte av. Elever som deltar i rolle-spill, er nødt til å leve seg inn i tankegangen til andre mennesker og måten de ter seg på. Det kan være utviklende og sunt. Konflikter, for eksempel mobbesituasjoner, kan framstil-les og belyses gjennom rollespill. Mobberen og mobbeofret kan i rollespillet skifte roller, noe som kan bidra til å gi begge parter bedre innsikt.

(Rollespill taes opp på sidene 14 og 15. Oppgave om mobbing finnes på side 28.)

Konkrete tiltak mot mobbing er skissert i det nye temaheftet «Forutsetninger for læring» som utgis av HEIM & SKOLE (ISBN 8290635-64-8). Heftet inneholder ellers mange framtids-rettede råd og informasjonen som skolefolk vil ha nytte av.

"Ideboka mi" - ei bok som gir varig glede

Mange mennesker har ei bok der de skriver ned opplevinger, tanker, ideer og spørsmål som de er opptatt av. Her noterer de også ord og uttrykk og andre opplysninger som de gjerne vil huske. Dess mer de skriver i boka, dess mer verdifull blir den. Ikke for hvem som helst sjølsagt, men for eieren. Ei slik idebok er i høy grad ei personlig bok.

Notisbok på nattbordet

Vi hører ofte om forfattere og skrivende folk ellers som alltid har ei notisbok i lomma - slik at de kan skrive ned tanker og ideer straks de kommer. Det er heller ikke uvanlig at forfattere har ei notisbok på nattbordet. Ideer som skrives ned i slike bøker, kan senere brukes i forfatterens tekster. "Ideene som kommer til meg er unike," sa en forfatter. "Jeg må fange dem straks, ellers blir de borte for bestandig."

Alle kan ha glede av ei idebok

Det er sjølsagt ikke bare forfattere som har nytte av ei idebok. Alle kan ha glede av ei slik bok. Men det oppdager en først når en er blitt vant med å bruke boka. Forutsetningen er at en er flittig til å skrive i boka. Skriv i ledige småstunder. Det er utrolig hvor mye en kan skrive på fem minutter.

"Ideboka" hjelper deg til å bli kjent med deg sjøl

Skriv om små og store hendinger i hverdagen din. Begynn med deg sjøl. Hvor lang er du? Hva veier du? Hvor bor du, og hva heter de nærmeste slektningene dine? Skriv i stikkordsform hva du driver med, og grei ut om hvordan du liker å holde på med de ulike gjøremålene som du nevner. Skriv ned tanker og meninger.

Hvordan er været? Hva slags vær trivs du best med? Hva spiser og drikker du? Hva smaker bra og hva faller i dårlig smak? Beskriv favorittmåltidet ditt.

Hvordan er du kledd? Hva slags klær trivs du best i. Beskriv deg selv når du er pyntet til fest. Ei tegning eller et bilde vil friske opp teksten her.

Hvilket dyr liker du best? Hvorfor?

Har du møtt personer som har gjort et spesielt inntrykk på deg? Hva likte du aller best ved disse personene. Beskriv noen av dem. Fortell om dine lese- og musikkinteresser. Hva slags bilder liker du best? Fortell.

Sett ord på tankene og meningene dine

Vi er ikke sikker på hva vi mener før vi har formulert, satt ord på, meningene våre. Derfor er det nyttig å skrive ned meninger og tanker. Hva mener du om barneoppdragelse, om religion, politikk, skole, eldreomsorg, festkultur, alkoholforbruk blant ungdom m.m. Velg et eller flere emner og skriv om det. Når du etter ei tid leser gjennom det du har skrevet, ser du kanskje at du har forandret deg. Kanskje har du fått nye meninger. Skriv litt om det. Du føler kanskje også at du er blitt bedre kjent med en interessant person - deg selv.

Dessuten - med ei velfylt idebok mangler du aldri emner når du skal skrive en tekst. Arbeidet med boka gir deg også god øving i norsk slik at du blir en bedre språkbruker og skribent.

"Nytt" norskfag om to år – planarbeidet er i gang

Når nytt skoleår starter i 1997, skal som kjent nye læreplaner tas i bruk. Skolefolk er naturlig nok spente på hvilket innhold faga i den "nye" skolen vil få. Fagplangruppene er i arbeid. De startet sitt arbeid 1. november 1994 og skal være ferdige med sine planforslag 1. mai i år. Forslaga sendes da til departementet for samordning. Skolene vil så få planforslaga til høring høsten 1995.

Hver fagplan skal inneholde mål og hovedmomenter for hvert enkelt klassetrinn og for de tre ulike hovedtrinnene (småskole, mellomtrinn og ungdomstrinn). Planene skal også inneholde delmomenter, som er ment å skulle utnyttes i lokal tilpassing. Forslag til fag- og timefordeling utarbeides sammen med fagplanen til det enkelte fag.

I faggruppen for norsk finner vi solide norskfagnavn som burde borge for realistiske og framtidsrettede planforslag. Ingrid Rygg Haanæs fra Trondheim er leder for gruppen som har disse medlemmene: Bjarne Øygarden, Hamar, Kristi Østveit Odeen, Bergen, Lars Sigfred Evensen, Trondheim, Kari Beck, Sandnes og Jorun Fougner, Oslo.

Prosjektarbeid vil stå sentralt i den nye norskplanen

Selvsagt vet vi lite om hva de nye fagplanforslaga vil inneholde, men av de skriftene som er utsendt fra KUF, går det fram at prosjektarbeid vil stå sentralt i den nye norskplanen. Opplysningene som følger, er hentet fra ei metodisk rettleiding utgitt av KUF. Rettleidinga gir råd om hvordan prosjekt kan planlegges, organiseres, gjennomføres og vurderes. Rettleidinga følger opp de nye skoleplanene som forutsetter at alle elevene skal gjennomføre ett eller flere prosjektarbeid i løpet av skoleåret.

Det gies rom for mange varianter

Både når det gjelder omfanget av prosjektarbeid, valg av emne, problemstillinger og arbeidsmåter gis det rom for mange varianter. Et prosjektarbeid kan variere i omfang fra noen timer til flere uker. Emnet kan være å lage et konkret produkt, for eksempel å bygge en båt, arrangere et idrettsstemne eller lage et skuespill. For at en aktivitet skal kunne kalles et prosjektarbeid, stilles bestemte krav til arbeidsmåtene. Det som særlig skiller prosjektarbeid fra gruppearbeid, er den problemorienteringa som ligger i prosjektarbeidet, innsamlinga og tilrettelegginga av informasjon, at arbeidet i hovedsak er elevstyrt, og at integrering av teori og praksis er nedfelt som prinsipper for prosjektarbeidet, sies det i rettleidinga.

Ulike metoder for innhenting av informasjon

Rettleidinga nevner en rekke metoder når elevene skal hente inn informasjon, intervju, samtale, spørreskjema, observasjon, ulike praktiske teknikker. Også fra arbeidstegninger og modeller, bøker, ressurspersoner, erfaringer og opplevelser kan informasjon hentes.

Forslag til prosjektarbeid 1:

LAG LYSBILDEPROGRAM FRA LOKALMILJØET

Et tverrfaglig arbeidsopplegg som er greit å gjennomføre, er å la klassen lage et lysbildeprogram fra lokalmiljøet. Stofftilfanget er her nærmest ubegrenset, programmet kan gjøres kort eller langt, og det kan gjennomføres både på mellomtrinnet og ungdomstrinnet – hvor som helst i landet.

HVA KAN PROGRAMMET INNEHOLDE?

Først og fremst må klassen selvsagt få uttale seg om de ønsker å lage et lysbildeprogram fra lokalmiljøet. Dersom stemningen er positiv, settes idéarbeidet i gang: Hver elev noterer ned sine forslag til hva (hvilke bilder) et slikt program bør inneholde. Bruk 3–4 minutter til denne idénoteringen. Etterpå velger hver elev ut tre viktige forslag fra sine notater. Disse forslagene leses opp for klassen og noteres på tavla.

Her er noen av de forslagene som kom på tavla etter idéfasen:

Kirka, skolen vår, minnesmerker, idrettsplassen, hovedgata, byfjellet, samfunnshuset, nybrua, kinoen, jernbanestasjonen, dampskipskaia, flyplassen, helsesentret, muséet, meieriet og andre bedrifter, forskjellige dyr som hjort, elg, laks, butikker (forskjellige bransjer), kjente personer i lokalmiljøet osv.

Forslagene vil selvsagt variere fra sted til sted – og fra klasse til klasse. Men noe mangel på stoff blir det ikke.

På grunnlag av forslagene på tavla skriver elevene på en lapp ned tre emner som de helst vil arbeide med. Læreren setter opp grupper (3 elever) ut fra ønskene på lappene.

ELEVENE SAMLER STOFF

Læreren eller helst elever sørger for å ta de bildene (slides) som det er behov for. Elevene kan gjerne lage tegninger der det passer. Disse tegningene må selvsagt også fotograferes. Det er en fordel å ha forholdsvis mange bilder til hvert emne, slik at elevene har noe å velge i når de skal plukke ut et eller to bilder til programmet.

I oppslagsbøker, by- og bygdebøker, brosjyrer m.m. finner elevene opplysninger som skal knyttes til bildene. Intervjuer med ressurspersoner i lokalmiljøet blir sikkert også en nødvendig og berikende del av stoffinnsamlingen.

LYDPROGRAM TIL LYSBILDENE

Når opplysningsstoffet til bildene er ordnet og nedskrevet, leses det tydelig og prydlig inn på lyd/kassettbånd. Her må mange stemmer få slippe til. Sang- og musikkinnslag er kjærkomne på lydbåndet.

LYSBILDEPROGRAMMET SKAL VISES FRAM

Et slikt elevarbeid egner seg utmerket til framvisning i andre klasser, på foreldremøter, i klubber og lag i lokalsamfunnet o.l. Vissheten om at programmet skal brukes videre, gjør at arbeidet med det blir meningsfylt og forpliktende for elevene. Det er naturlig at programmet ved en høytidelighet kan gis som gave fra klassen til skolens AV-samling.

VARIERTE ARBEIDSMÅTER – MANGE FAGOMRÅDER

Arbeidet med et slikt program er utbytterikt på mange vis. Stoffinnsamlingen krever at elevene må orientere seg i mange kilder, og i utvelgelsen av stoffet settes vurderingsevnen på prøve. Stoffet må gis en presis og lettfattelig form, og innlesningen må være god og tydelig.

Mange fag blir berørt i et slikt program: kristendom, norsk, samfunnsfag, naturfag, forming m.fl.

BEGRENS STOFF OG BILDER

Et godt råd til slutt: Ikke ta med for mange bilder, ikke knytt for mange opplysninger til hvert bilde. Alle parter er bedre tjent med et forholdsvis kort og godt gjennomarbeidet program enn et som er langt og dårlig.

Forslag til prosjektarbeid 2:

ELEVENE gjør undersøkelser i nærmiljøet

Eksempeltemne: FRIMINUTTET – det mest tidkrevende «faget» i skolen

«Friminuttene har stor betydning for det sosiale liv i skolesamfunnet» (M87).

Å aktivisere elevene med å undersøke forhold i nærmiljøet, kan være utbytterikt på flere måter.

På den følgende siden presenterer vi eksempel på et spørreskjema som kan komme til nytte dersom det skulle være interesse for å rette søkelyset mot forholdene i friminuttene ved skolen. Friminuttet er en betydningsfull del av skoledagen for elevene. Ikke noe annet «fag» har fått tildelt så mye tid som friminuttene. Friminutt-«klimaet» har større betydning for det totale skolemiljøet enn vi vanligvis tror. Det er derfor nyttig å ofre friminuttet litt oppmerksomhet. Hvorfor ikke la elevene samle inn data og bearbeide stoffet?

Spørreskjemaet er ment som et arbeidsgrunnlag for elevene. Ut fra dette skjemaet lager klassen et oppsett som høver for deres formål. Det er naturlig at spørsmålene kan forandres, noen kan strykes og andre spørsmål føyes til.

De ulike klassetrinn ved skolen kan ha forskjellig syn på friminuttet. Det er derfor tjenlig å la elever fra ulike klassetrinn svare på spørreskjemaet.

Etterarbeidet av en slik undersøkelse byr på lærerike aktiviteter. Svarene skal føres på skjemaer som bør kommenteres. Det er naturlig at resultatet gjøres kjent på skolen. (De som har gitt opplysninger, har i alle fall krav på resultater.)

Offentliggjøringen av resultatene kan skje på ulike måter. En liten oversiktig trykksak som utdeles eller ei veggavis på skolens oppslagstavle, er mulige ordninger. Undersøkelsen kan også danne grunnlaget for et drøftingsmøte i elevrådets regi der hovedemnet blir: Hvordan kan vi skape bedre forhold i friminuttene ved skolen vår?

Men det finnes mange andre arbeidsmåter også – så bruk fantasien og sett i gang.

Småkryss

Nynorsk

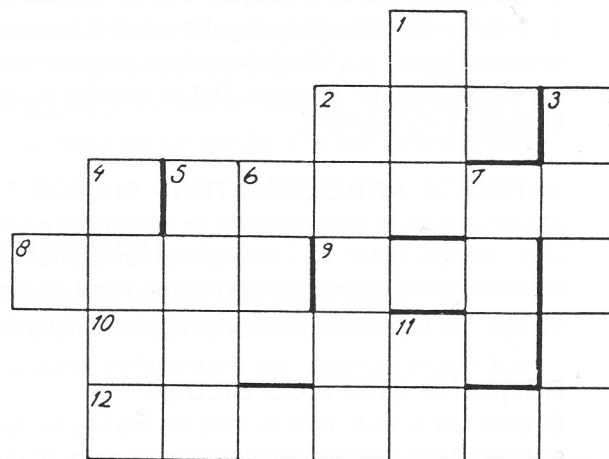
Alle orda du skal setje inn i kryssordet, er *synonym* til orda nedanfor.

Vassrett:

2. Dyremat
5. Rå, hardhendt
8. Gøy, glede
9. Smart, slu, utpekulert
10. Annanrangs, mindre god
12. Avgifter til stat og kommune

Loddrett:

1. Uorden, virvar
2. Søkklasta, proppa
3. Strengt, humørlost
4. Eigedom
5. Støy, uro
6. Padlar
7. Sint, forbanna
11. Forsyn deg, set til livs!

Spørreskjema om elevenes syn på friminuttet

Jeg er ☐ pike ☐ gutt og går i ☐ klasse.

På spørsmål 1 til og med 9 skal du sette ett kryss som svar på hvert spørsmål.

1. Hvordan trives du i friminuttene?
☐ meget godt ☐ godt ☐ dårlig
2. Blir du ertet eller plaget av medelever i friminuttene?
☐ hver dag ☐ noen ganger ☐ aldri
3. Vet du om noen som daglig blir plaget av medelever i friminuttene?
☐ ja ☐ nei
4. Ville du ha foretrukket dobbelttimer og færre friminutt?
☐ ja ☐ nei
5. Ville du ha foretrukket at de forskjellige klassene hadde hatt friminutt til ulike tider slik at det ble færre elever ute i skolegården når du har friminutt?
☐ ja ☐ nei
6. Synes du elevene kunne få være inne i friminuttene dersom de helst vil det?
☐ ja ☐ nei
7. Synes du at lærerne burde sette igang leiker, konkurranser og andre aktiviteter for elevene i friminuttene?
☐ ja ☐ nei
8. Mener du at ordningen med at elever har inspeksjon i friminuttene er en bra ordning, eller skal også lærerne være med?
☐ best med bare elever som inspektører ☐ best med bare lærere som inspektører
☐ best med både elever og lærere som inspektører.
9. Var det triveligere i friminuttene på barneskolen enn på ungdomsskolen?
☐ ja ☐ nei
10. Hva driver du for det meste med i friminuttene? (Skriv tallet 1 i ruten foran svaret som passer best for deg, skriv tallet 2 i ruten foran svaret som passer nest best osv.)
☐ prater med elever ☐ gjør lekser ☐ røyker ☐ går frem og tilbake.
☐ driver med lek, idrett eller konkurranser ☐ oppholder meg i korridorer og ganger
☐ oppholder meg på toalettet.
11. Hvorfor tror du vi har friminutt? (Svar kort)_____
12. Savner du noe på skoleplassen eller i skolebygningen som du tror kunne ha gjort friminuttene triveligere? Hvis du savner noe, så skriv det her.

13. Har du andre synspunkter og meninger når det gjelder friminuttet, så skriv det her. (Skriv kort. Bruk baksiden av dette arket om nødvendig.)

Aktivitet i biblioteket

Seriebøker - spenningslitteratur fra samlebandet

Mange elever er ivrige lesere av seriebøker - slik som Hardy-guttene og Frøken Detektiv. Disse bøkene låner de av hverandre, og leser dem frivillig og med stor lyst. Det er flott at disse bøkene er med på å vekke leselysten hos elevene, selv om det stadig reises spørsmål om bøkernes litterære verdi.

Den leseglede som mange elever har i forhold til seriebøker, gir oss som lærere et godt utgangspunkt for å få elevene engasjert i en samtale om bøker. Elevene vet lite om masseproduserte seriebøker, men det de vet er at de har vært og stadig er populære.

Det kan være greit å starte bibliotektimen med en samtale omkring kjente seriebøker, i det en forteller litt om Hardy-guttene og Frøken Detektivs opprinnelse. Deretter er det naturlig å undersøke om elevene har lest andre seriebøker, og få frem at det finnes mange spennende seriebøker i biblioteket. Vi må hjelpe elevene til å finne frem til disse bøkene, slik at de kan komme et skritt videre i sine leseopplevelser.

TIPS TIL ARBEIDSMÅTER

- Læreren kan ta frem noen serier og fortelle litt om disse.
 - Elevene kan få arbeidsoppgaver om seriebøker som de kan arbeide med i biblioteket.
- (Se forslag til oppgaver lengre ute i artikkelen)
- Elevene arbeider i grupper. Hver gruppe arbeider med en serie. De kan fortelle litt om serien og om forfatteren for de andre elevene i klassen.
 - Klassen lager utstilling av seriebøker.

BAKGRUNNSSTOFF FOR LÆREREN:

LITT OM SERIEBØKER

Bøkene om Hardy-guttene, Nancy Drew, Bobsey-barna og nærmere 60 andre serier, er solgt i godt over 200 millioner eksemplarer siden de begynte å komme ut i 1889. Alle disse seriene er produsert av det amerikanske Stratemeyer-syndikatet, som er verdens største samlebandsprodusent av populærlitteratur for barn og ungdom.

Serien om Hardy-guttene er skrevet av Franklin W. Dixon, serien om Nancy Drew er skrevet av Carolyn Keene, serien om Bobsey-barna av Laura Lee-Hope osv. Men - de er altså ikke virkelige forfattere. Navnene er bare pseudonymer, og mannen med de mange navn er Edvard Stratemeyer.

Edvard Stratemeyer (1863 - 1930) er amerikansk forfatter, men av tysk avstamning. Han hadde en utrolig nese for det salgbare, og var enormt produktiv. Likevel var han selv ikke i stand til å skrive alle de bøkene det her er tale om. I svært mange tilfeller skrev han et tre-siders sammendrag av boka, og så fikk en anonym samlebandsarbeider i oppdrag å skrive ut handlingen med bred pensel til en standard lengde på omlag 150 sider. De fleste og mest berømte serier er startet av E. Stratemeyer selv, mens omlag en firedel av seriene er startet av hans arvinger og etterfølgere.

Stratemeyers første store suksess var serien om Rover-brødrene. Den kom ut i perioden 1899 - 1926. Men denne serien, og serien om Ruth Fielding, måtte han til slutt legge ned. Han hadde latt personene utvikle seg og bli eldre, og når personene ble gift, mistet de etter hvert sin appell blant de unge leserne. Dette lærte Stratemeyer mye av. Av den grunn er verken Frank og Joe Hardy eller Nancy Drew særlig mye eldre i 1995 enn de var ved fødselen i henholdsvis 1927 og 1930. De er alle fremdeles tenåringer.

Mange av Stratemeyer-seriene kommer stadig ut i nye opplag. Gamle utgaver trykkes opp igjen, men det blir gjort endringer som tilpasser bøkene de nye samfunnsforholdene og den nye teknologien. Etter at Edvard Stratemeyer døde, ble syndikatet drevet av hans datter Harriet Stratemeyer Adams. Hun døde i 1982.

LET ETTER SERIEBØKER I BIBLIOTEKET

Her har du navn på forfatter og serietittel.
Let etter seriene og finn tittel på flest
mulig bøker i hver serie

PELLE OG PROFFEN

Ingvar Ambjørnsen

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8

DANIELLA D

Erna Osland

- 1
- 2
- 3
- 4

SKOGLAND

Thore Hansen

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

DRAKEBLOD

Idar Lind

- 1
- 2
- 3

KATJA-BØKENE

Ellinor Rafaelsen

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8

APACHE-SERIEN

Stig Holmås

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7

VIKINGSKATTEN

Gunnar Staalesen

- 1
- 2
- 3

SKRIV RIKTIG FORFATTERNAVN UNDER HVER SERIETITTEL

DRAKEBLOD

JORDEN-
SØNNEN

BØNNA OG GJENGEN

DANIELLA D

DE USTE

SKOGLAND

RODHUDENES LAND

VIKINGSKATTEN

SVART
HANE

KATJA-BØKENE

VINTERHAUK

APACHE-SERIEN

FORFATTERE

Torill Thorstad Hauger

Gunnar Staalesen

Idar Lind

Åse G. Sollie

Stig Holmås

Thore Hansen

Ingvar Ambjørnsen

Erna Osland

Ellinor Rafaelsen

Unni Nielsen

HELLERFOLKET

PELLE OG PROFFEN

DEN LANGE REISEN

GYRID
Mårs

LISTE OVER NOEN AKTUELLE SERIER

(antall bøker i serien i parentes):

Ambjørnsen, Ingvar:	Pelle og Proffen (8)
Bing, Jon:	Stjerneskipet Alexandria - Azur, Zalt, Mizt, Tanz (4)
Dam-Nielsen, Borgny:	Klosterøyas gåte, Den lange reisen og Det vanskelige valget
Donner, John:	Sommerset-serien (13)
Ericsson, John O:	Robin Hood (13)
Gripe, Maria:	Skyggebarna (4)
Hansen, Thore:	Skogland (3)
Hauger, Torill T.:	Den lange reisen (4)
Holmås, Stig:	Apache-serien (7)
Holmås, Stig:	Vinterhauk-serien (3)
Lewis, C. S.:	Narnia-serien (7)
Lind, Idar:	Drakeblod-serien (3)
Newth, Philip:	Roboten Matilda (3)
Nielsen, Unni	Bønna og gjengen (4)
Osland, Erna	Daniella D (4)
Rafaelsen, Ellinor	Katja-bøkene (8)
Sem, Gunnar:	Bergfolkets barn (3)
Solli, Åse Gyrid:	Serien om Hellefolket (5)
Sommer-Bodenburg, A:	Den vesle vampyren (11)
Staalesen, Gunnar	Vikingskatten (3)
Svedelid, Olov:	Betongrosene (6)
Voigt, Cynthia:	Den lange veien hjem (3)

Laget for NORSKNYTT
av Anne-Kristin Aarflot

Fremmedord som hører sammen

Ordene nedenfor hører hjemme i seks forskjellige emneområder.

- Plukk ut de ordene som hører sammen, og sett dem opp i seks grupper. Hver gruppe skal inneholde fem ord.
- Lag til slutt en overskrift over hver av de seks ordgruppene.

tomat	influensa	korporal	migrene	piano
trombone	vibrafon	paprika	matematikk	admiral
general	fotball	kontrabass	brokkoli	racket
biologi	agurk	bronkitt	klarinet	geografi
stafettpinne	zoologi	diskos	hoppski	astma
reddik	major	løytnant	kjemi	kusma

Skriv overskriftene i disse rubrikkene

1.						
2.						
3.						
4.						
5.						

Ta øvingstimer med ordlista

– det lønner seg

Dersom ordlista virkelig skal bli et godt arbeidsredskap for deg, må du kunne bruke den raskt og effektivt. Derfor vil du ha nytte av å ta ei øvingstime med ordlista nå og da. (Lær deg hva forkortingene i ordlista betyr.)

Ei god ordliste viser deg

- 1 hvordan orda skrives, 2 hvordan orda bøyes, 3 hvordan orda uttales,
- 4 hva vanskelige ord betyr. Dessuten bør ordlista inneholde synonymer og forklaringer.

154 sprell

sprell -et fl – *sprell*
 sprelle -a/-et/sprelle har -a/-et/sprell
sparke, kave, fekte
 sprengje -te har -t *splintre, bryte (opp)*
 sprell -en/-et fl – *byks, jump, kast, hopp*
 sprette spratt har sprettet *fare opp, skvette;*
spire, gro, skyte Per spratt over gjerdet
 sprette (opp) -a/-et har -a/-et *snitte, skjære*
opp, sløye; Åpne Liv spretta/sprettet opp
 den gamle blusen
 spretten -t spretne *sprek, sprelsk*
 sprike -te har -t *skreve; stritte*
 spring -en *kran, tappekran*
 springar -en *dans*
 springe sprang har sprunget *løpe, renne, ile,*
fare, haste, jage, trave; sprekke, briste,
revne; gå i lufta, eksplodere
 sprinkel -en fl *sprinkler, sprinklene* *sprosse,*
spile, spildre sprinkelverk
 sprinter -en fl -e[r], -ne *kortdistanseløper*
 sprit -en *brennevin, spiritus*
 sprosse -a/-en *sprinkel, spile, list*
 sprudle -a/-et har -a/-et *stråle, sprute, velle,*
bruse, perle
 sprut -en *skvett, sprøyt, dusj*
 sprute -a/-et har -a/-et *skvette, sprayte, dusje*
 sprø sprøtt sprø(e) *skjør, gal*
 sprøyt -en/-et *sprut, dusj*
 sprøyt -et *tøys, tull, tullprat, vrov, vås, tov*
 sprayte -a/-en *hagesprøyte*
 sprayte -a/-et har -a/-et *spyle, vanne, dusje*
 språk -et fl – *mål, tungemål*
 spuns -et fl – *tapp*
 spurt -en *sluttspurt, finish*
 spurte -a/-et har -a/-et *sprinte, springe*
 spurv -en
 spūtnik -en *satellitt*
 spy -et *oppkast*
 spy -dde har -dd *kaste opp, brette seg*
 spyd -et fl – *spyd* kast
 spydig -e *spotsk, hånlig, bitende, ironisk,*
giltig, infam, sarkastisk
 spyle -te har -t *skylle, sprayte, vaske*
 spytt -et fl –
 spytte -a/-et har -a/-et
 spæl -en *hale, spord* spælsau
 spøk -en *morsomhet, skjemt*
 spøke -te har -t *ha moro, skjemte, fleipe,*
skoye, ljase, loyse; gå igjen
 spøkelse -et fl -er *skromt, gjenferd,*
gjenganger, dodning
 spørre spør spurte har spurt *be, forhøre seg,*
stille spørsmål, fritte, intervju,
eksaminere
 sporrer -en fl -e[r], -ne
 spørs det spørs
 spørsmål -et fl – *forespørsel; sak*
 spott ikke det spott = ikke det spor
 spå -dde har -dd *gjette, gisse, tippe, forutsi*
 spådom -men fl -mer, -mene *forutsigelse,*
varsel, profeti

ståndart

sta sta(e) *stri, stiv, trassig, ubøylig, egen,*
gjenstridig, steil, stivbeint
 stab -en *personale*
 stabbe -en *kubbe; plugg*
 stabbe -a/-et har -a/-et *humpe, stavre, vralt*
 stabbur -et fl – *stabburspølse*
 stabels -en *stridbukk, vriompeis*
 stabel -en fl *stabler, stabelene*
 stabil -t -e *stø, fast, varig, likevektig,*
uforanderlig, konstant
 stabilisere -te har -t *festne, konsolidere*
 stabilitet -en *støhet, likevekt, fasthet*
 stable -a/-et har -a/-et *legge i stabel*
 stad -en fl *steder, stedene* by
 stadfeste -a/-et har -a/-et *godkjenne,*
bekrekte, sanksjonere, tillre
 stadle -en *steg, trinn, avsnitt, periode,*
stadium
 stadig -e ofte, nesten alltid, uavbrutt, støtt,
ustanselig, i ett kjør
 stadion -et fl -/er *idrettsbane*
 stadium stadiet fl *stadier, stadia/stadiene*
stadie, periode, etappe, epoke, steg, trinn,
avsnitt, fase, nivå
 stadsfysikus -en offentlig lege i by
 stafett -en *stafettløp, budstikke, ilbud*
 staffasje -en *dekorasjon, pynt, bakgrunn,*
utstaffering, utsmykning
 staffelj -et fl -/er *malerstativ*
 stagflasjon -en *stagnasjon og inflasjon*
 slagge -a/-et har -a/-et *roe, berolige, stanse,*
stoppe, dempe, mildne
 stagnasjon -en *stillstand, dødvanne*
 stagnere -te har -t *stanse, stoppe (opp), ikke*
utvikles, bli stående stille
 stake -en *stang, påle*
 stake -a/-et/-te har -a/-et/-t
 stakjitt -en/-et fl -/er *gjerde*
 stakk -en *skjort; (høy)såte*
 stakkar -en *reddhug, kujon; stymper*
 stakkarlig -e *ynkelig, miserabel, pysete*
 stakkato *hakkete, stolvis*
 stakkånda, el *stakkåndet -e/stakkåndede*
kortpusten, andpusten, heseblesende
 stall -en
 stam stamt *stamme*
 stamme -en *rase, slekt, ætt; trelegg, stokk*
 stamme -a/-et har -a/-et *være stam;*
stotre
 stamn el *stavn -en stevn*
 stamp -en *balje, avskjæring*
 stampe -a/-et har -a/-et *presse, trampe;*
pantsette
 stand -en *monter, utstillingsskap*
 stand -en fl *stender, stendene* *etat, klasse,*
samlunnsgruppe, sosialgruppe
 stand være i stand = være i orden
 standard -en *monster, norm; kvalitet*
 standardisere -te har -t *systematisere,*
ensrette; lage standard
 ståndart -en *fane, banner*

Hvor lang tid trenger du for å svare på disse 17 oppgavene?

Skriv antall minutter som du tror du vil bruke. _____

(Alle orda som det spørres etter her, finnes på ordlistesida merket 154.)

1 Fem av de ti orda i ramma er feil skrevet. Stryk over orda med feil i.

interjuve, stakkato, staffeli, staffett, sputnikk, stabbur, dursje,
skjørt, misseralbel, standard

2 Finn norske ord for disse fremmedorda:

a stadion, b staffeli, c stakkato, d stabil, e stagnasjon

3 Hvilke to kjønn har substantivet sprosse? _____

4 Nevn et verb på ordlistesida som har sterk bøyning. _____

5 Substantivene sprøyt, stakk og standard har alle to betydninger. Forklar.

6 Hva er en spuns? _____

7 Finn fremmedord for disse norske ordene: a stillstand, b pynt, c fane

8 Finn et ord på ordlistesida som kan skrives på to måter. _____

9 Finn et synonym til ordet pantsette på ordlistesida. _____

10 Finn synonymer til substantivet kujon. _____

11 Hva betyr verbet å gisse? _____

12 Finn minst ett adjektiv på ordlistesida. _____

13 Finn et norsk ord for substantivet monter. _____

14 Hva er en satelitt? _____

15 Nevn de to **ledeordene** på denne ordlistesida. _____

16 Forklar hva et ledeord er og si hvilken nytte vi har av ledeorda.

17 Hvilket av disse orda hører **ikke** heime på denne ordlistesida?

Stamp, spydig, statue, sprinter _____

Hvor mange minutter brukte du for å svare på oppgavene? _____

Skriveoppgave:

Lukk øynene. Sett blyantspissen ned på ordlistesida. Det ordet som blyantspissen peker på, skriver du på linja nedenfor. Gjenta denne pekingen til du har åtte forskjellige ord på linja.

Skriv nå en kort **tekst** der du bruker orda som du har skrevet ned på linja. Du kan selv velge hvilken sjanger du vil bruke. Her er noen forslag til sjanger: Dikt, fortelling, etterlysing, eventyr, sketsj, annonse, plakat osv.

Rollespill hjelper oss til å se flere sider av ei sak

Rollespill gir god tale- og lytteøving.

Gjennom rollespillet kan vi leve oss inn i andre menneskers tankegang og måte å oppføre seg på. Kanskje kan rollespillet også hjelpe oss til å se flere og andre sider av en sak. Vi blir bedre kjent med kameratene og oss sjøl. Det siste er ikke det minst viktige.

I et rollespill tar vi opp en enkelt situasjon, gjerne fra dagliglivet. Vi bestemmer oss for hvor mange personer som skal delta i spillet. Startreplikken bør helst være nedskrevet.

Her er noen råd om arbeid med rollespill:

- Før spillet starter, er det nyttig å diskutere handlingen i grove trekk.
- Bli enige om hvilke egenskaper hver person skal ha. Finn gjerne på noen enkle bevegelser og uttrykk som skal være typiske for en eller flere av personene, f.eks. en spesiell måte å klø seg i øret på eller snakke på. (Overdriv ikke!)
- Døde gjenstander, f.eks. en bamse i barnevaktrollespillet, kan gjerne overraske med noen få replikker.
- Enkle kostymer og markeringer, som f.eks. et spesielt hodeplagg, en bandasje, et lite møbel eller et redskap, kan gjøre det lettere både for skuespillerne og tilhørerne.
- Dersom det er nødvendig å forklare noe for tilhørerne før rollespillet settes i gang, må dette gjøres kortfattet. Unngå helst fortellerrollen.
- Avtal sluttreplikk før dere starter. Husk at det er bedre at rollespillet blir for kort enn for langt!

Slik kan dere arbeide:

- Fordel rollene.
- Når du har fått tildelt en rolle, må du vite så mye som mulig om den personen du skal framstille.
- Dine medspillere må også vite noe om «deg», og du må kjenne de personene de skal spille. Derfor må du sørge for å bli skikkelig kjent med personene i spillet.
- Alle skuespillerne leser stille gjennom innlevelsespørsmålene i rammen nedenfor og bestemmer seg for svar på spørsmålene. Etterpå intervjuer skuespillerne hverandre.
- Diskuter svarene.

Innlevelsespørsmål

Hva heter du?
Hvor gammel er du?
Hvor mange søsken har du?
Hvordan ser du ut?
Hvor bor du?
Hvordan er du kledd nå?
Hvilket arbeid har du?

Hvilke fritidsinteresser har du?
Hvilke framtidsdrømmer har du?
Hva tror du andre mener om deg?
Hva ville du forandre på i livet ditt?
Hva har du gjort tidligere i dag?

Finn på flere lignende spørsmål selv.

Bruk fantasien, sett i gang. Her er noen forslag til emner:

Betale hjemme

«Broren min er ferdig utdannet baker og tjener godt. Likevel kan han ikke tenke seg å betale for kost og hybel hjemme. Det kaller jeg å utnytte sine foreldre,» sier Magne. Torill er ikke enig: «En fra eller til i kosten betyr så lite,» sier hun. «Dessuten står jo rommet hans ledig likevel. Han har bruk for pengene sine til motorsykkelen og reiser,» legger hun til.
Fortsett rollespillet.

Lekser

«Det er galt at lærerne skal tvinge oss til å gjøre lekser heime. Når vi er ferdige med en strevsom skoledag, burde vi ha fri likeens som andre som forlater arbeidsplassen sin,» sier Mona. «Vi går jo på skolen for å lære mest mulig. Da er det også helt nødvendig at vi må arbeide videre med stoffet heime,» hevder Jon.
Fortsett rollespillet.

Barnevakten

Foreldrene til lille Odd Vilter (5 år) er invitert til bestefars 60-årsdag. Ulf (14 år) skal være barnevakt for Odd den kvelden. Start rollespillet når foreldrene tar avskjed med Odd og Ulf. I senga til Odd ligger også den store bamsen Rabiati. (Han kan også overraske med en replikk eller to.) Hva skjer?

Søker jobb i A/S Matsentret

Arbeidsvillig ungdom

får sommerjobb i varehuset. Personlig fremmøte. Spør etter butikksjef M. Hagen, A/S Matsentret, Gladgata 13, 1234 Gladby.

Du er interessert i denne jobben. Møt frem hos Hagen (en klassekamerat eller læreren spiller Hagens rolle), og meld deg som interessert søker til jobben. Tre-fire andre elever i klassen som også gjerne vil ha jobben, spiller samme «søkerrollen» i tur og orden. Rollespillerne må ikke høre på søkerne som kommer foran dem selv. Klassen avgjør til slutt hvem av søkerne som skal ansettes. Avgjørelsen må grunngis.

Mobbing

Klasseforstanderen har fått rapport fra inspisierende lærer om at Martin er blitt slått og mobbet av Christian i skolegården. Silje og Camilla så det som skjedde, og de sier at Christian "ikke tok særlig hardt i Martin". De fire elevene får nå forklare seg etter tur. Hva sier elevene, hva sier klasseforstanderen?

Norsk – det beste språket for nordmenn

Norsk peker seg ut som det beste språket for alle som er nordmenn. Derfor må vi undre oss over at så mange nordmenn i dag bruker engelsk når de henvender seg til andre nordmenn. Språkeksperter slår fast at det vi trenger å si, kan sies på norsk. Det er språkbrukerne det kommer an på. Et språk vi ikke har lært fra vi var små, blir nesten aldri noe annet enn et fremmedspråk for oss. Morsmålet er «hjertespråket» vårt. Vi er aldri så flinke i språk som når vi bruker morsmålet vårt. Nedvurderer vi morsmålet, nedvurderer vi oss selv.

Spørsmål til ettertanke:

- * Kva for eit språk drøyer du på?
- * Kva for eit språk tenkjer du på og skaper du på?

- * Kva for eit språk er du glad på og ulykkeleg på?
- * Kva for eit språk ville du brukt viss du var svært sjuk og blei teken til lege eller sjukehus?
- * Kva for eit språk tøysar og tullar du på?

Kilde: «Ja til norsk! Informasjons- og debattheft om engelsk i norsk, Norsk Språkråd.

Finn norske ord

Prøv deg på ordkupongene. Fyll inn norske ord på de åpne linjene. I ordrammene får du hjelp om du skulle stå fast.

Ordkupong 1: Idrettsord

Finn norske ord i stedet for hvert av disse engelsknorske eller engelske orda. I rammen nedenfor finner du de norske orda huler til bulter. Før du søker hjelp i rammen, må du forsøke å finne fram til norske ord på egen hånd.

1. Corner
2. Finish
3. Hat trick
4. Heade
5. Guts
6. Keeper
7. Offroadsykkkel
8. Rafting
9. Supporterklubb
10. Windsurfing

Du kan velge mellom de norske orda i rammen når du skal svare:

terrensykkkel, nikke (ballen), brettsegling, flåteritt, hjørnespark, trillingmål, tæl, tilhengerklubb, målmann, sluttspurt.

Skriv en tekst

Bruk noen av orda i rammen i en tekst. Du kan selv velge sjanger.

Ordkupong 2

1. Air-conditioning
2. Carport
3. Computer
4. Disc-jockey
5. Drawback
6. Eyeliner
7. Fastfood
8. Feedback
9. Goodwill
10. Happy hour
11. Keyboard
12. Knowhow

Jeg vet!

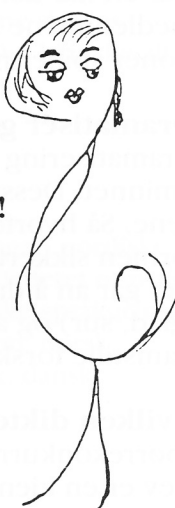
Du kan velge mellom de norske orda i rammen nedenfor når du skal skrive:

hurtigmat, tangentfjøl, ulempe, bilbås, sakkunnskap, tilbakemelding, klima-anlegg, billig-time, datamaskin, godvilje, plateprater, øyestreker.

Ordkupong 3

1. Matche
2. Offshore
3. Overhead
4. Policy
5. Poster
6. Rack
7. Refill
8. Shoppingsenter
9. Skateboard
10. Slide
11. Teamwork
12. Whiplash

Dette
skulle
være
enkelt!

Du kan velge mellom de norske orda i rammen nedenfor når du skal svare:

rullebrett, plakater, skriftkaster, nakkesleng, passe sammen, lydreol, lagarbeid, lysbilde, utaskjærs, påfyll, framgangsmåte, kjøpesenter.

Skriv en tekst.

Bruk noen av ordene i rammen i en tekst. Du kan selv velge sjanger.

Slik gjør jeg det:

Små drypp fra lærer til lærer

Sannsynlighetsberegning med alfabetet – finn fort fram i ordlista

Mange elever lar være å bruke ordlista. – Det tar alt for mye tid å finne fram, sier de. Så tar de en sjanse, de tipper. Her kommer de fort inn i en vond sirkel, dess mindre øving de får med å bruke ordlista, dess mer brysomt blir det etter hvert å finne fram.

Her er et lite knep som kan sette fart i arbeidet med å finne et ord: Merk deg i hvilken halvdel av alfabetet ordet står. Slår du opp midt i ei ordliste, havner du oftest på bokstaven I. (Bare prøv!) Slår du opp langt ute i ordlista, treffer du sannsynligvis bokstaven S. Ca. 14 prosent av orda i ordlista begynner med bokstaven S, som er den hyppigste brukte begynnelsesbokstaven i ordlista. Mer enn en åttedel av ordlista består av S-ord. De sju neste i rekkefølgen har fra ca. 7 ned til ca 5 prosent: K-F-B-T-H-A-M. (I de tynne ordlistene kan en klippe inn et alfabetregister. Det blir vanskeligere dess større ordbøkene er.) Enklest er det å bruke ordlista flittig og bli dus med den.

Musikk som «lydvegg» mellom grupper i klasserommet

Når en har konkurranser e.l. mellom grupper i klassen, kan det by på vansker for gruppe-medlemmene å diskutere seg imellom uten at nabogruppene lytter. Dersom en i slike situasjoner spiller musikk, motvirker det lytting. Musikken fungerer som lydvegg.

Dramatisér grammatikken

Dramatisering har stor innlæringseffekt. Stoff som elevene har dramatisert, festner seg godt i minnet. Dessuten virker dramaaktiviteten vanligvis oppkvikkende og motiverende på elevene. Så hvorfor ikke prøve denne arbeidsformen også på emner der en variasjon i arbeidsformen sikkert kan være spesielt kjærkommen, for eksempel i grammatikk?

Det går an å dramatisere verb i infinitiv (å hoppe, å danse, å smile, å klappe), adjektiv (glad, sur) og adverb (fort, sakte) og enkelte elever kan ved forskjellige kroppsstillinger framstille forskjellige substantiver, for eksempel dyr.

Hvilken dikter/litterær person er jeg?

Spørrekonkurranser om litterære emner kan arrangeres i klassen. En form kan være at en elev er en kjent dikter eller en person fra et litterært verk. Han gir noen opplysninger om «seg selv» og spør: «Hvem er jeg?» (Det må også gå an å stille spørsmål til «dikteren».) Den eleven eller det laget som finner fram til rett svar på grunnlag av færrest opplysninger eller spørsmål, høster flest poeng.

Gjennomgåing av tentamensbesvarelser i norsk

Når jeg gir tilbake tentamensbesvarelser i norsk, gjennomgår jeg oppgavene, kommenterer besvarelsene, lar elevene rette på skolen slik at de har anledning til å spørre – og slik at jeg får muligheter til å snakke litt med hver enkelt elev om hennes/hans arbeid.

Alt dette er sikkert velkjent for de fleste norsklærere. Mange krever vel også at elevene skal forevise prøven hjemme og få underskrift fra en av sine foresatte.

Når elevene har rettet og fått påskriften hjemmefra, samler jeg inn besvarelsene og gjemmer dem til neste tentamen nærmer seg. I siste time før den nye tentamen får elevene besvarelsene fra siste tentamen tilbake. De studerer sin gamle besvarelse. Vi samtaler om hva som kan gjøres bedre ved den prøven som nå kommer.

Elevene synes ordningen er grei. Den virker motiverende. – Vi skal i alle fall ikke gjøre de samme feilene om igjen, er målet.

Norsk språkhistorie

Et kronologisk skjema

År	Historiske perioder og begivenheter	Språkhistoriske perioder	Språkhistoriske begivenheter
1900-	1905 Unionsoppløsning med Sverige		1929 riksmål→bokmål landsmål→nynorsk
1800-	1814 Løsrivelse fra Danmark		1885 Im og dansk likestilt
1700-		1525-1800-tallet Dansketida	1850 Aasens ordbok 1848 Aasens grammatikk
1600-			1450-1800 Dansk skrift- språk overtar gradvis i Norge
1500-	1536 Reformasjonen		
1400-		1350-1525 Mellomnorsk tid	
1300-	1380 Union med Danmark 1350 Svartedauden		
1200-		1050-1350 Yngre norrøn tid	1200-tallet Litterær blom- stringstid i Norge og på Island. Sagaene skrives.
1100-			1000-1050 Det latinske alfa- betet kommer
1000-			
900-	Vikingtid 800-1050	750-1050 Eldre norrøn tid	
800-			800 Det yngre, nordiske runealfabetet oppstår. Tre ulike språkgrupper tar form: norsk, svensk, dansk
700-			
600-			
500-		200-750 Ur nordisk tid	
400-			
300-			
200-			
100-			ca. 200 Eldste bevarte inn- skrift (runer)
0-		Urgermansk	0 Det eldre runealfabetet oppstår
-100-			
-200-			

I dette skjemaet er bare de aller mest sentrale opplysningene tatt med. Derfor kan du gjerne føye til flere punkter.
Utarbeidet av **Randi Grytli**

Dikttoppen

DIKTTOPPEN kan være et godt tiltak for å opparbeide interessen for dikt i klassen. DIKTTOPPEN gir elevene øving i å vurdere dikt – samtidig som ordningen kan skjerpe sansen for kvalitet. Når elevene presenterer diktene, får de trening i å lese dikt. Viktigst er det likevel at elevene blir kjent med et stort antall dikt gjennom arbeid med DIKTTOPPEN.

Forslag til arbeidsmåte:

1. Arbeidet starter med at en gruppe elever plukker ut fem dikt. Etter at de har forberedt seg (læreren må gjerne instruere elevene), leser de opp diktene for klassen. Oppleserne må være forberedt på å svare på spørsmål om diktene fra tilhørerne.
2. Det foretas en skriftlig avstemning. Elevene stemmer på de to diktene de liker best (Hver elev kan bruke 3 poeng som fordeles på de to diktene etter smak.)
3. Opptellingen av stemmer foregår på tavla. DIKTTOPP-lista har sin faste plass i klasserommet. Gruppen sørger for at vinnerdiktet blir pent skrevet på et pappark som henges opp i klassen. Dette er fin skriftformingsøving. Enkle dekorasjoner på plakaten er av det gode.
4. En ny gruppe får i oppgave å plukke ut tre nye dikt til den neste DIKTTOPP-avstemningen. De tre nye diktene leses da sammen med de to som står på «toppen» fra før. Avstemningen avgjør hvilke to av de fem diktene som skal stå på den nye DIKTTOPPEN.

Noen erfaringer med DIKTTOPPEN:

- Størst interesse oppnår en når tidsrommet mellom avstemningene er kort, for eksempel en uke. Det er gunstig at DIKTTOPPEN etter et par måneders virksomhet får hvile noen måneder.
- Interessen i klassen må selvsagt avgjøre arbeidstakten, men det er viktig å lodde stemningen nøye og slutte mens leken er god.
- Det bør innføres en regel som sier at hvert dikt skal ha begrenset levetid på «toppen».
Forslag: Et dikt kan ikke overleve mer enn tre avstemninger.
- Elevene bør oppmuntres til å plukke ut korte og forholdsvis enkle dikt til DIKTTOPPEN.

Alfabetdikt

Skriv opp bokstavene i alfabetet under hverandre. Finn et ord eller et uttrykk for hver bokstav. Bruk gjerne ordlista når du leter etter høvelige ord. Her er et eksempel på alfabetdikt:

Til sommeren skal jeg –

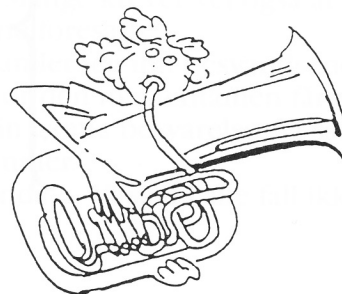
arbeide
bade
campe
danse
eksperimentere
fiske
gå
haike
imponere
jodle
kjøpe
leke
myse
nikke
orientere
prate
quicksteppe
rusle
sove
tøyse
undersøke
vokse
walk over
xergrafere
yte
zoologisere
ære meg selv
økonomisere
ånde inn frisk luft

Flere ord på en bokstav må godtas, likeens visse omskrivninger for å få brukt de sjeldne bokstavene i alfabetet. Forslag til andre alfabetdikt-oppgaver:

Når jeg blir voksen skal jeg –

Dersom jeg var fem år, ville jeg –

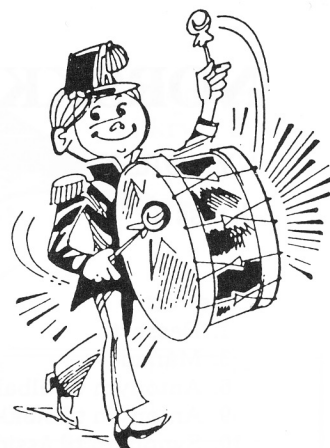
Dersom jeg var en flue, ville jeg –

MAGNETORD-DIKT

«Bare jeg tenker på et ord kommer flere ord —»

Slik begynner et dikt av den danske dikteren Vagn Steen. Diktet minner oss om at når vi tenker på et ord, dukker fort flere ord opp i tankene. «Startordet» virker som en ordmagnet, det trekker flere ord til seg. Vi får en tanke-
rekke.

Slik assosiasjonsvirksomhet er spennende fantasiarbeid. En tanke trekker andre tanker med seg. Vi er i gang med å dikte. Vanskeligere behøver det ikke å være.

En tankerekke kan bli utgangspunkt for et dikt, ei fortelling, et hørespill, et eventyr, et essay – eller en av de mange andre sjangrene som står til vår rådighet.

MAGNETORD-DIKT

Det er enkelt å skrive dikt med utgangspunkt i et magnetord. I diktene nedenfor var magnetordene jordbær og deretter spøkelseshus.

Assosiasjonsvirksomheten kan gjerne foregå i grupper. Assosiasjonene blir ofte rikere når flere samarbeider enn når enkeltpersoner skal få til et resultat. Dessuten er assosiasjonsleik en lystbetont gruppeaktivitet.

Når ordrekkene (diktråstoffet) er kommet på papiret, kan gjerne diktskrivingen foregå som individuelt arbeid. Med et eksempeldikt som mønster, er oppbygningen av diktet gitt. Skrivningen blir en form for etterdikting der nye ord settes inn i det ferdige mønstret. Diktet skal helst munne ut i en personlig erfaring.

Her følger et par magnetord-dikt laget etter «Bare jeg tenker på et ord»-mønstret.

*Bare jeg tenker på jordbær
Bare jeg tenker på et ord
kommer flere ord*

*Bare jeg tenker på jordbær
kommer blåbær
kommer solbær
kommer stikkelsbær
kommer rips*

*kommer en hel haug med bær
som sukres
puttes i plastposer
stables i fryseboksen*

*Så kan jeg kose meg
med søt og saftig sommer
i kalde vinterkvelder*

M.

*Bare jeg tenker på spøkelseshus
Bare jeg tenker på et ord
kommer flere ord*

*Bare jeg tenker på spøkelseshus
kommer mørke loft
kommer ulende vind
kommer blafrende gardiner
kommer knirkende dører
kommer slamrende vinduer*

*kommer grøss og gru
i kilometervis*

*Slik at det kan krible
ilende og deilig
i magen og langs ryggraden
når jeg ligger trygt under dyna
og leser grøssbøkene mine*

J.

NORSKKRYSS 1 – 1995

NYNORSK

Kryss 1

Vassrett

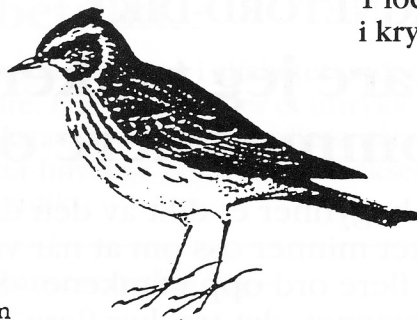
1. Dessert
3. Månad
6. Antonym til tilbake
9. Antonym til sløkkje
10. Synonym til åsside
11. Synonym til føde, næring
12. Antonym til lei, vond, fæl
15. På himmelen
18. Antonym til dumme
20. Synonym til etterlikne
22. Synonym til bråk
23. Synonym til trøtt, kei
25. Antonym til mørk
26. Antonym til tung
27. Del av Bibelen (fork.)

1 vassrett
i kryss 1

Loddrett

2. Synonym til pynt
3. Antonym til svoltet
4. Liten fisk, blir brukt som pålegg
5. Antonym til ut
6. Synonym til høgtide
7. Antonym til ingen
8. Eigedomspronomen (hokjønn)
14. Synonym til svidd
16. Synonym til vemmelege, motbydelege
17. Antonym til dag
18. Synonym til stolt, byrg
19. Kjentmann til sjøs
21. Synonym til vakker
22. Dyrelåt
24. Tal (omvendt)

1 loddrett
i kryss 2

Kryss 2

Vassrett

2. Jentenamn
7. Synonym til rett, feilfri (framandord)
8. Avgift til stat og kommune
9. Poststad i Rogaland (postnummer 4460)
10. Synonym til omvisar, reiseleiar (framandord)
11. Synonym til strevar
13. Personleg pronomen
14. Gruppe på tre (framandord)
15. Synonym til søppel (avfall)
19. Synonym til avløysar (framandord)
20. Månefase

Loddrett

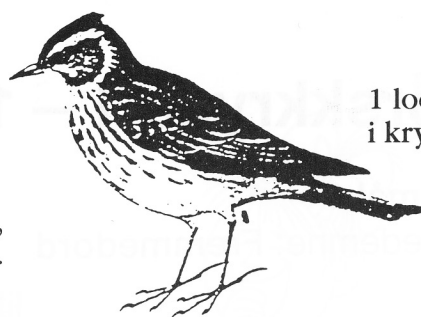
1. Fugl
2. Antonym til negativ
3. Antonym til komisk
4. Tilbakereise (framandord)
5. Antonym til passiv
6. Synonym til idrettsbane (framandord)
7. Synonym til rot, uorden (framandord)
9. Synonym til samkome, treff
12. Synonym til fred, stille
16. Synonym til mann
17. To like bokstavar
18. Drikk.

Bruk dei store TRYKKBOKSTAVANE når du løyer kryssord!

A B C D E F G H I J K
L M N O P Q R S T U V
W X Y Z Æ Ø Å

NORSKKRYSS 1 – 1995

Løysinga sender du til «NORSK-NYTT» v/Jon Hildrum, Høknes ungdomsskole, 7800 Namsos, innan 21. april. Du deltek da i loddrekninga om ungdomsbøker.

1 loddrett
i kryss 2

Også denne oppgåva må vere fylt ut dersom du skal vere med i trekinga om ungdomsbøker.

Kva heiter hovudpersonane?

Nedanfor står tekstutdrag frå fem kjente singlar. Skriv namnet på hovudpersonen i kvar av desse songane.

(To av namna er jentenamn.)

- «Vi bur oppå ein plass der som ingen skulle tru at nokon kunne bu»

.....

- «No vil eg bort og gifta meg og rydja meg ein gard.»

.....

- «Han bytta bort kua fekk fela igjen.»

.....

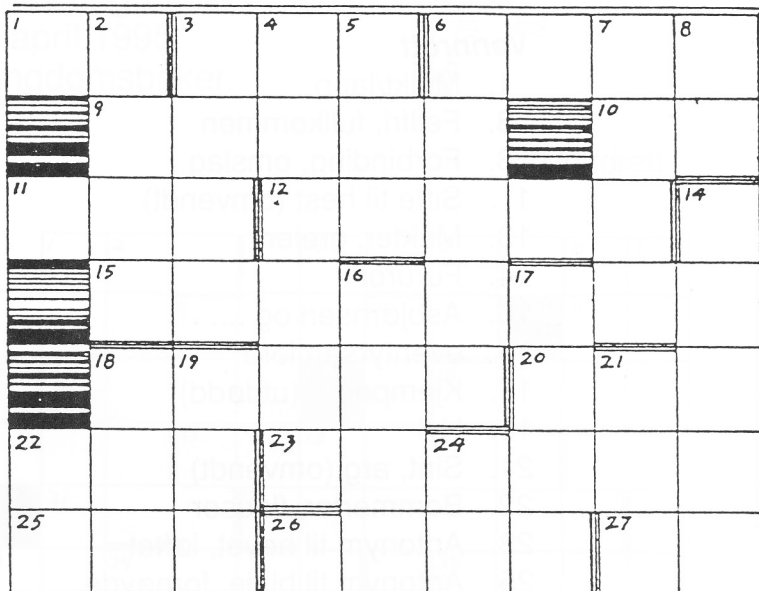
- «Har du sett min villa min Villa Villekulle..»

.....

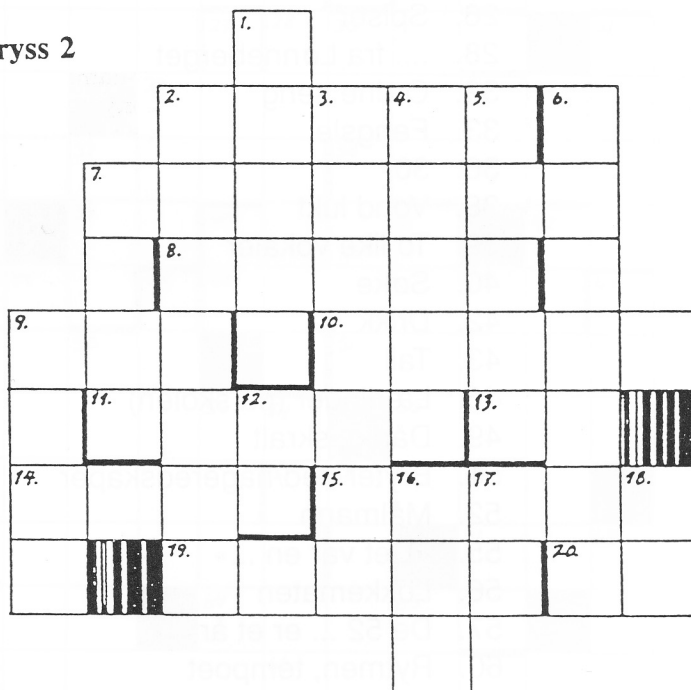
- «Å kjære mi Kari gjer pølsa di feit.»

.....

Kryss 1

Kryss 2

Namn: Klasse: Skole:

Adresse:

Kva syns du om vanskegraden på dette kryssordet? (kryss av!)

Norskkryss 1 – 1995

Bokmål

Hovedemne: Fremmedord

40 loddrett

Vannrett

1. Mulkt/lapp
3. Feilfri, fullkommen
8. Forbinding, omslag
11. Sitte til hest (omvendt)
13. Makter, greier
14. Fururot
16. Asbjørnsen og
eventyrsamlere
17. Kjempedyr (utdødd)
19. Hyl
21. Sint, arg (omvendt)
22. Bommerter, flåuser
23. Antonym til hevet, løftet
25. Antonym til blide, fornøyde
26. Spiser
28. fra Lønneberget
32. Ordne seng
33. Fengsle
36. 30
38. Vond lukt
39. To like vokaler
40. Søke
42. Drikk
43. Tall
46. Lærlinger (på skolen)
49. Dårlig, skralt
51. Bryter ned/hageredskaper
52. Målmann
55. «Det var en ...»
56. Lokkematen
57. De 52 ... er et år
60. Rytmen, tempoet
61. Slange
63. Tro, anta
64. Straffe, snakke til rette
66. Farter, drar

Loddrett

1. Apparat som måler lufttrykk
2. Morbror
3. Beredt, rede
4. Svulm, hev!
5. Kveg, buskap
6. Lege som opererer
7. Rulle
8. Sperring/feilskudd
9. Folkestyre
10. Sistemann
14. Messingblåser
15. Gir, forærer
18. Utstyr, redskaper
23. Førerkort
24. Månefase
27. Sort, slag, type
30. Seierherre, ekspert
31. Jobb, stilling
34. Gripe
35. Artikkel
37. Damp
40. More seg
41. Uendelige, evinnelige
42. Øver
44. Smakfull, fin
45. Fløytet, plystret (perf. part.)
47. Adam og ...
48. Sint
50. Kjede, kjetting
53. Spiser
54. Gamle bokstavtegn
58. Restaurant, serveringssted
59. Et eller annet (ubest. pronomen)
62. Mye, ... mest
65. Uttale, ytre

Bruk de store trykkbokstavene (versalene) når du løser kryssord

A B C D E F G H I J K L M N

Norskryss 1 – 1995

Bokmål

Hovedemne: **Fremmedord**

Når du har løst oppgavene, sender du arket til
«Norsknytt» v/Jon Hildrum, Høknes ungdoms-
skole, 7800 NAMSOS innen 21. april 1995.
Du deltar da i loddrekning om ungdomsbøker.

40 loddrett

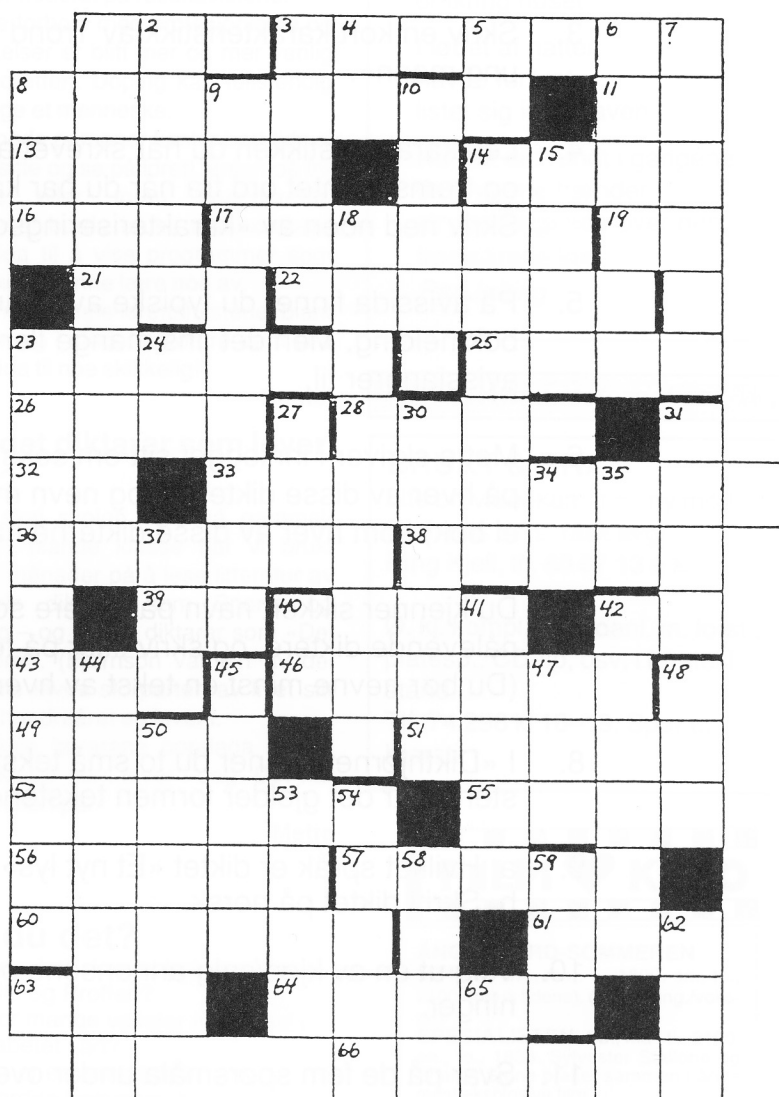
Også oppgavene nedenfor må
være rett utfylt om du skal være
med i loddrekningen.

A Finn fremmedord som betyr
det samme. (De første
bokstavene er oppgitt).

1. Finnerlønn	d
2. Slektledd	g
3. Forbilde	i
4. Avveksling	v
5. Mellomfolkelig	i
6. Opprør	r

B Nedenfor står først tre danske
ord, så kommer tre svenske.
Hva betyr disse ord?

1. Kartofler	—
2. Dreng	—
3. Lynlås	—
4. Fønster	—
5. Bio	—
6. Korv	—

Navn:

Klasse: Skole:

Adresse:

Tentamen i norsk hovedmål

Bokmål

Til eleven: Oppgavesettet består av to deler, del A og del B.
Svar på spørsmåla i del A. Skriv tydelig nummer på svara dine.
Du skal skrive en av oppgavene i del B.
Skriv nummer og overskrift på oppgaven din.

Del A

1. Hvem har skrevet boka «Sommeren med Måne»?
2. a Hvilken sjanger er teksten «Aktiv ung mann»?
b Nevn noen typiske kjennetegn ved denne sjangeren.
3. Skriv en kort karakteristikk av Trond Liseth etter at du har lest teksten «Aktiv ung mann».
4. Les karakteristikken du har skrevet av Trond. Hvilken ordklasse har du først og fremst hentet ord fra når du har karakterisert denne personen?
Skriv ned noen av «karakteriseringsorda».
5. På avissida finner du typiske avissjangrer som annonser, «Ordet fritt» og bokmelding. Men det fins mange flere sjangrer i ei avis. Nevn minst fire avissjangrer til.
6. Mette skriver i innlegget sitt om seks gamle diktere. Skriv det fulle navnet på hver av disse dikterne, og nevnt minst ett verk (for eksempel tittelen på ei bok) som hver av disse dikterne har skrevet.
7. Du kjenner sikkert navn på diktere som lever i dag. Nevnt navn på minst tre nålevende diktere, og skriv titler på tekster som hver av dem har skrevet. (Du bør nevne minst en tekst av hver av dikterne.)
8. I «Dikthjørnet» finner du to små tekster. Nevnt ulikheter mellom disse tekstene når det gjelder formen tekstene framstår i.
9. a Hvilket språk er diktet «Et nyt lys» skrevet på?
b Skriv diktet på norsk.
10. Velg ut en av kjøp/salg-annonsene på avissida, og skriv den uten forkortninger.
11. Svar på de fem spørsmåla under overskrifta «Vet du det?»
12. I denne historia mangler alle tegn. Skriv av historia og sett tegna, og skriv stor bokstav der det skal være:

ola kom fra doktor olsen og mora ville vite hva som feilte gutten hun spurte
hva sa doktoren femti kroner svarte ola jeg mener hva hadde du sa mora
førti kroner sa ola jeg vil vite hva som manglet deg sa mora irritert ti kroner
sa ola.

I margen

Aktiv ung mann

Uttrykket aktiv ung mann passer godt på Trond Liseth (14). Foruten å være målmann på fotballaget «Fart», spiller han trompet i skolekorpset og i bandet «Louis». Dessuten er han ivrig o-løper.

– Kanskje du har enda flere gjøremål? spør vi.

– Ja, om vinteren liker jeg meg godt i slalåmbakken. Men akkurat nå er jeg og noen kamerater i sving for å få fart på sykkelgruppa i idrettslaget. Det har vært liten aktivitet der de siste årene. Vi venter bare på at snø og is skal forsvinne fra veiene. Sykler er innkjøpt, og lysten til å sette i gang med treningen er stor.

– Hvordan får du tid til å delta så mye?

– Det krever planlegging, vet du. Alle kvelder er opptatt.

– Skolearbeidet, hva med det?

– Jeg er morgenfugl. Leksene gjør jeg unna før jeg går på skolen om morgenen.

– Har du noen plikter hjemme?

– Foreldrene mine maser fælt om at jeg skal hjelpe til, men jeg får ikke tid til det. Lagene der jeg er medlem, er helt avhengige av at jeg møter opp. Det går ikke an å svikte kameratene. Dessuten liker jeg ikke å luke ugras.

Bokormen

Hadley Irwin:

Sommeren med Måne

Aschehoug

Boka forteller om Elisabeth Jane, fjorten år, som må bo et halvt år hos besteforeldrene i Iowa og møter Måne. Måne er en helt spesiell, moden, morsom og tenksom tolvåring som formelig tvinger vennskapet sitt på E.J. Måne er alltid der, han hjelper med å trene hesten, han fikser avtaler med gutter, og han får E.J. til å melde seg på et tredagers utholdenhetsritt. Gjennom samvær med Måne lærer E.J. mye om seg selv og hva virkelig vennskap er. Dette er ei vakker bok som viser at vennskap kjenner ingen aldersgrenser.

Boka er oversatt til norsk av Tormod Haugen.

Trine J.

Ordet fritt

Stans idrettsgalskapen

Ofte hører vi folk prise idretten og idrettsungdommen i høye toner. Sjelden får vi høre om skyggesidene ved idretten. Her er noen av dem:

Fyll og bråk på tribunen, fiendskap mellom lag, ja til og med mellom nasjoner.

Idrettsfolk pådrar seg skader i mengder, noe som fører til sykehusopphold og fravær fra jobben. Idretten skaper tapere, tenk på dem som til stadighet kommer nederst på resultatlistene.

Usunne forhold med profesjonisme og bestiktelser er blitt mer og mer vanlig innen idretten. Doping kan fullstendig ødelegge et menneske.

En mengde personer kaster bort tida si med å sitte og se på idrett, enten på tribunen eller foran tv-apparatet. Fjernsynet burde bruke den kostbare sendetida til å vise programmer som folk virkelig kunne lære noe av.

Nei, vi må dempe idrettshysteriet blant ungdom og i stedet opfordre dem til å bruke tida til noe skikkelig!

Bente.

Fins det diktarar som lever i dag?

Kvifor skal skolen vere så gammaldags? I niande klasse har vi brukt mange månader på å lese litteratur av eldgamle diktarar som Snorre og Holberg – og gamle diktarar som «Dei fire store». (Bjørnson var ein av dei fire.) Alle levde storparten av livet sitt før det hundreåret eg lever i.

Har ikkje lærarane oppdaga at det finst diktarar som lever i dag. Det har eg spekulert på.

Mette

Vet du det?

- 1 Hvem har skrevet bøkene om Pelle og Proffen?
- 2 Hvor mange vokaler er det det i alfabetet vårt?
- 3 Hva er en anekdote?
- 4 Hvordan begynner den norske fedrelandssalmen?
- 5 Hva er Rikard Nordraak mest kjent for?

Krysning

Du vet vel hva du får hvis du krysser en sau med en kenguru?
En ulljumper...

Dikthjørnet

Vask

Ein elg vaska rygg, buk og bein.
Han skrubba og gnei så han skein.

Det var elgjakta snart,
derfor såg han det klart
at no passa det best å bli rein.

JH

Et nyt lys

Da jeg vågnede i morges
var der et skær,
et nyt lys
omkring huset.

I løbet af natten
havde foråret
listet sig ind i haven.

Nu går det rundt i gangene,
dets varme hænder
stryger lægende over den
frostsårede jord.

Per Jølting

Annonsetorget

BRUKT & BRA

Lite br. videokam. t.s., ny mod.
Rim. pris ders. rask avgj.
Ring Kjell, tlf. 60 67 13 e.kl 17.

Ø. kj. kompl. stereoanl. m. forst.,
platesp., CD-sp, osv. i førstekl.
stand.
Tlf. 74 296 kl 16–19. Spør e.
Kjersti.

FILM ♥ KINO

**ÄNGLAGÅRD-SOMMEREN
ETTER.** Sø., ma., ti., 1800. on., to.,
2100. (merk tidene). (anbef. ung./voksne)
SPECIALISTEN. Sø., ma., ti., 2100.
on., to., 1830. Sylvester Stallone og
Sharon Stone braker sammen i årets
mest eksplorative film.

Skriv **en** av disse oppgavene:

1 Mobbing

Mobbing har fått stor oppmerksomhet i vår tid.

Hva er mobbing? Hvorfor mobber mennesker hverandre? Fins det noen mennesker som lettere blir utsatt for mobbing enn andre? Er det også bestemte typer som mobber? Forklar. Hva kan gjøres for å motarbeide mobbing? Si *din* mening om mobbing.

Disse spørsmålene er ment som en hjelp for deg når artikkelen skal skrives. Du avgjør selv om du vil bruke disse spørsmålene.

Overskrift: Mobbing.

2 Rømt heimefra

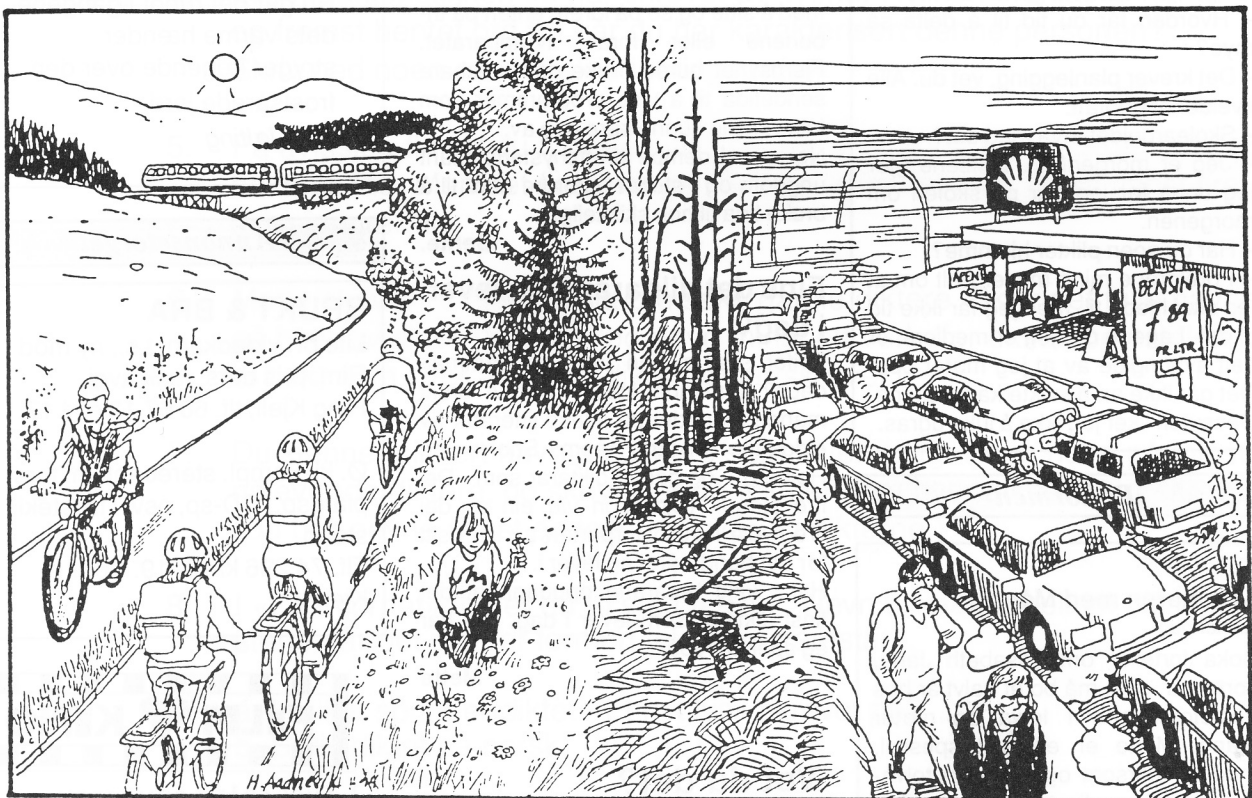
En kveld finner et foreldrepar denne brevlappen på rommet til sin tenåring:

«Dere lo hånlige av meg da jeg sprang fra middagsbordet i dag og ropte i sinne at jeg skulle rømme heimefra. Nå har jeg dratt min vei.»

Fortell hva denne tenåringen gjorde etter at hun/han forlot heimen. Skriv også om hva vedkommende følte og tenkte.

Overskrift: Rømt heimefra.

3 Miljøet vårt i framtida

Her ser du to framtidsbilder. Hvilke tanker får du når du ser disse situasjonene? Skriv om det. Velg selv en høvelig sjanger, og lag ei fengende overskrift.

4 Fra grunnskole til videregående skole med REFORM '94

Du søker denne våren om skoleplass i videregående skole, som fra høsten 1994 ble lagt opp på en annen måte enn før. Reform '94 ble da satt i verk.

Lag et kort tilbakeblikk over åra dine i grunnskolen. Skriv så om de forventningene du har til den videregående skolen og til yrkeslivet etterpå. Tenk deg at den teksten som du skriver, skal være en artikkel til ungdomssida i ei avis eller et foredrag for jevnaldringene dine. Overskrift: Fra grunnskole til videregående skole

5 Hva mener du?

Mange saker her i landet og i utlandet vekker debatt. Skriv en meningsytring til ORDET FRITT-spalten i ei avis om ei sak som du er opptatt av. Lag selv ei fengende overskrift.

6 Brev til ei dansk jente

I et ungdomsblad finner du en notis fra ei dansk jente (15 1/2 år) som ønsker å brevveksle med ei norsk jente eller en norsk gutt.

Navnet og adressen er:

Lene Holberg

Strandvejen 35

DK-1234 KRANSTED Danmark

Skriv til den danske jenta, fortell om deg selv og om andre ting som du synes det er naturlig å ta med i et slikt "bli kjent-brev".

En brevvenn

Mitt navn
og min adresse
på en konvolutt.
En brevvenn
har tenkt på meg.
Vil dele
opplevelser og tanker
med meg
på et blått ark
med en stor
sommerfugl på.
Så godt å få brev!

Elevdikt

7 Det fineste jeg har laget.

8 Skriv eventyret ferdig

Nedenfor ser du begynnelsen på et moderne eventyr. Skriv eventyret ferdig. Lag overskrift på eventyret.

« Det var en gang tre brødre, Per, Pål og Espen Askeladd. De bodde alle heime i blokkleiligheten hos den gamle mora si. En dag kom en onkel rekende. Han fortalte at kongen hadde sendt ut et budskap til folket:

Kongsdatra hadde slått seg fullstendig vrang. Ikke ville hun se på TV, ikke ville hun gå i teater eller på diskotek – og video, nei det ville hun så slett ikke se på. Derfor hadde kongen sagt at den som kunne finne ut hva som ville gjøre datra glad, skulle få både benne og halve kongerike attpå.

- Det skal jeg klare, sa Per.

- Der er jeg som er morsomst her i blokka, sa Pål.

- Tja, jeg får vel bli med, jeg også, sa Askeladden.

- Du? sa de to andre foraktelig. - Utrulig! sa de.

- Jaja, vi kan nå forsøke, sa Askeladden, og dermed drog de avgårde for å vinne prinsessa og det halve kongeriket.»

Her fortsetter du eventyret.

9 Forelsket

Skriv ei fortelling som handler om å være forelsket. Teksten nedenfor kan kanskje gi deg noen ideer til hva du skal skrive om.

Overskrift: Forelsket

Forelsket

av Anita Nergård

I kveld
gråt jeg meg i søvn
igjen.

Du ser ikke på meg,
bryr deg ikke om meg.

Vet vel ikke engang
hva jeg heter.

Hvorfor skal det være sånn?
Hvor mye enklere
det hadde vært
om man ble forelsket
samtidig.

Rett på språklige vitser

Overraskende mange vitsepoenger er bygd opp omkring språklige misforståelser. Ofte fins det i vitsen ord som har flere betydninger. (Ord som skrives likt, men som har flere betydninger kalles homonymer. Eksempler på slike ord er mark, ris, bank og krone.) Språklige vitser bygger også på uklare og ufullstendige utsagn og misforståelser. Nedenfor finner du eksempler på homonymvitser, vitser som bygger på uklart språk, ufullstendige utsagn og misforståelser.

Finn det utsagnet i hver vits som skaper misforståelser. Skriv vitsene om slik at mulighetene for misforståelser ikke er til stede.

1 Elgjakt Mannen kommer heim etter elgjakta. Kona: «Skjød du noe på jakta?» Mannen: «Ja.» Kona: «Ligger det i fryseboksen?» Mannen: «Nei.» Kona: «Hvor ligger det da?» Mannen: «På sykehuset.»	
2 Merkelig Når en tar røntgen av armene, så ser en beina. Merkelig!	
På apoteket Per kom inn på apoteket. «Kan jeg få noe for hodet mitt?» Apotekeren: «Dessverre, vi kjøper ikke hoder her.»	
4 Engelsk fotball Læreren: «Hvor ligger Liverpool?» Lars: «På annenplass i 1. divisjon.»	
5 Kjoleprøving Eva kommer inn på kjolebutikken. «Kan jeg få prøve kjolen i vinduet?» Ekspeditøren: «Jeg syns du burde bruke prøverommet vårt.»	
6 Innskrenking på sagbruket Storfossen sagbruk må innskrenke drifta i hausthalvåret. Ti mann blir no sagde opp. (Avismelding, nynorsk).	

Gå på jakt etter flere språklige vitser. Lag gjerne en vitsevegg i klasserommet.

Rettskrivingstippecupong for de glupe

Å skrive korrekt norsk er vanskelig. De hyppige rettskrivingsendringene gjør at de fleste føler seg usikre på hva som er gangbare former. Ofte blir vi overrasket når vi blar i nyere utgaver av ordlister og ser hva som er tillatt.

Rettskrivingstippecupong

Prøv deg på rettskrivingscupongen nedenfor. Hva er de riktige skrivemåtene? Kryss av i de rette rubrikkene. Dersom du mener at **begge** skrivemåtene som er ført opp i den enkelte oppgave er rett, krysser du av i rubrikken **ab**.

Et tippetips før du begynner: Halvparten av tippetegnene skal stå i **ab**-rubrikken. Rett løsning står på side 33.

	a	b	ab
1 a) vær så god b) vær så god			
2 a) høgtaler b) høyttaler			
3 a) ingen ting b) ingenting			
4 a) i går kveld b) igår kveld			
5 a) under veis b) underveis			
6 a) f. eks. b) f eks			
7 a) Vesaas' dikt b) Vesaas's dikt			
8 a) et gardin b) ei gardin			
9 a) sankthans b) Sankt-Hans			
10 a) i alle fall b) iallfall			
11 a) i hjel b) i hel			
12 a) graffiti b) grafitti			

Nyttig oppslagsbok: *Finn-Erik Vinje: Skriveregler, Aschehoug.*
Boka fins både på nynorsk og bokmål

Brevet frå Stine

Mel.: *My Bonnie is over the ocean*

Kjære Lars

Du lova å skrive kvar veke,
du lova å hugse på meg.
Du reiste for ti veker sidan.
Eg har ikkje hørt ifrå deg.

Ref.:

Skriv snart, skriv snart.
Ja, send meg ei helsing så fort du kan.
Skriv snart, skriv snart.
Så snøgt som det berre går an.

Om du no har funne ei anna
og vakrare jente enn meg,
da synst eg at du skulle tilstå,
så slepp eg å vente på deg.

Ref.

Hos oss er det lite som hender.
I går var eg ute på fest.
Der møtte eg bror din og fetter'n.
Med fetter'n din dansa eg mest.

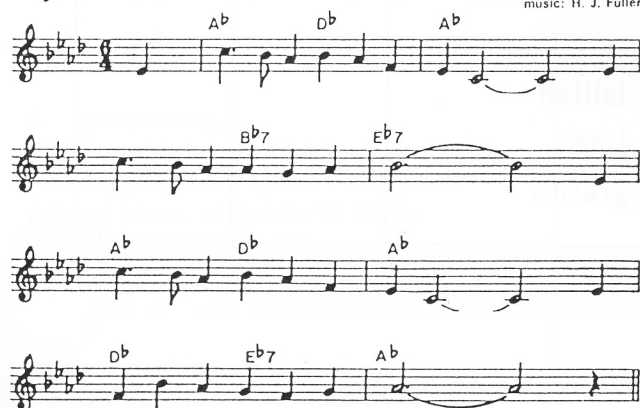
Ref.

Og fetter'n din kjører Suzuki,
ein skinande draum som er blå.
No har eg kjøpt ny hjelm og jakke.
Han liker visst at eg sit på.

Ref.

My Bonnie

music: H. J. Fuller

Visa er innspilt på
Hildrum: Norskfagkassett 2:
«Syng og skriv mer».

Syng songen – svar på oppgåver

A Referat

Skriv eit referat av det som denne teksten
fortel om.

B Brev

- 1 Skriv det svarbrevet som Lars no sender til Stine.
- 2 Skriv eit brev til Stine.

C Signalement

Skriv eit signalement av Stine slik du ser
henne for deg der ho sit på motor-
sykkelen.

D Monolog (indre monolog)

Kva trur du Lars seier til seg sjølv når han har
lese dette brevet? Skriv monologen.

E Mi meining

Kva synst du om Stine si framferd?
Sei di meining.

F Dialog (rollespel)

Tenk deg at Stine og Lars møtest. Kva snak-
kar dei om? Spel rollene.

G Forteljing

Korleis går det vidare med Stine og Lars?
Skriv fortsettinga.

H Song

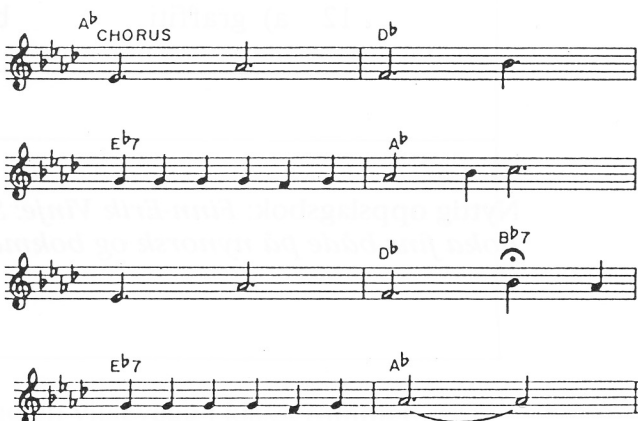
Skriv sin song eller ei vise som har tilknytning til
handlinga i «Brevet frå Stine».

I Teikning

Lag ei teikning eller ein teikneserie som har
tilknytning til denne teksten.

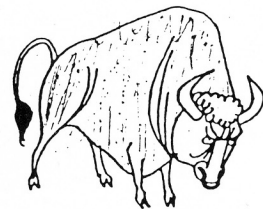
J Fri oppgåve

Vel sjøl ein sjanger som passar for det du har
lyst til å skrive om i tilknytning til denne
teksten.

Kryssordløsninger 4 – 1995

Nynorsk

48 loddrett

Løsning på rettskrivingstippe-
kupong for de glupe – side 31

	a	b	ab
1 a) vær så god b) vær så god	a		ab
2 a) høgtaler b) høytaler			ab
3 a) ingen ting b) ingenting			ab
4 a) i går kveld b) igår kveld	a	b	
5 a) under veis b) underveis			ab
6 a) f. eks. b) f eks			ab
7 a) Vesaas' dikt b) Vesaas's dikt	a		ab
8 a) et gardin b) ei gardin			ab
9 a) sankthøns b) Sankt-Høns	a		
10 a) i alle fall b) iallfall			ab
11 a) i hjel b) i hel			ab
12 a) graffiti b) grafitti	a		

Bokmål

2 vannrett

Kan du julesangene?
Nedenfor ser du noen ord
fra åtte forskjellige jule-
sanger.

Hvordan begynner hver
av de sangene som disse
orda er henta fra?

- 1 Den fyrste gong ho skinte -
Nå har vi vaska golvet.
- 2 Du stjerne over Betlehem -
Nå tennes tusen julelys.
- 3 Stjernen ledet vise menn -
Deilig er den himmel blå.
- 4 Slekt skal følge slekters gang -
Deilig er jorden.
- 5 - tre stjerner menn, vi vet jo -
Å, jul med din glede.
- 6 - av tindrande ljøs i kveld -
Det lyser i stille grender.
- 7 - hun sier stjernen lyste så -
Jeg er så glad hver julekveld.
- 8 Når stjernen skinner, om ham -
Du grønne glitrende tre.

Blad i postabonnement

Returadresse:
Norsknytt
PB 303
7600 Levanger

NORSKnytt

1 - 1995

INNHold

- 1 Reklame - vår tids mest leste litteratur
Rollespill forebygger mobbing
- 2 Premievinnere, kryssord i Norsknytt nr. 4 - 1994
- 3 "Ideboka mi" - ei bok som gir varig glede
- 4 "Nytt" norskfag om to år - planarbeidet er i gang
Prosjektarbeid vil stå sentralt i den nye læreplanen
- 5 Eksempel på prosjektarbeid
 - * Klassen lager lysbildeprogram fra lokalmiljøet
 - * Friminuttet - det mest tidkrevende "faget" i skolen
Spørreskjema om elevenes syn på friminuttet
- 8 Seriebøker - spenningslitteratur fra samlebandet
for Norsknytt av Anne-Kristin Aarflot
- 11 Fremmedord som hører sammen
- 12 Ta øvingstimer med ordlista - det lønner seg
Oppgaveark i bruk av ordliste
- 14 Rollespill hjelper oss til å se flere sider av ei sak
- 16 Norsk er det beste språket for nordmenn
- 18 Slik gjør jeg det. Små drypp fra lærer til lærer
 - * Norsk språkhistorie, et kronologisk skjema
- 20 Dikttoppen - Alfabetdikt
- 21 Magnetorddikt
- 22 Norskryss 1 - 1995, nynorsk
- 24 Norskryss 1 - 1995, bokmål
- 26 Tentamen i norsk hovedmål: Ungdomssida i Dagsposten
- 30 Rett på språkvitser
- 31 Rettskrivingstippekupong for de glupe
- 32 Syng og skriv: Brevet frå Stine
- 33 Kryssordløsning, Norsknytt 4 - 1994